

Schuilingscongres

woensdag 11 mei 2016

We hebben nu meer dan 100 jaar aardrijkskundeonderwijs in Nederland, wat hebben we geleerd en gebruiken we deze kennis wel goed bij landinrichting en natuurontwikkeling? Welke technische hulpmiddelen zijn veelbelovend voor het aardrijkskundeonderwijs van de toekomst?

Het is nu ruim 130 jaar geleden dat Schuilings eerste Handboek der Aardrijkskunde van Nederland verscheen. Van dit standaardwerk zouden nog vijf geheel herziene herdrukken volgen. In de reeks wordt een indrukwekkend beeld geschilderd van de ruimtelijke veranderingen en de modernisering van ons land. Ook krijgen we een goed inzicht in de wetenschappelijk ontwikkeling van de verschillende aardkundige vakgebieden. Maar het belangrijkste is wellicht dat de serie handboeken tot ver in de jaren vijftig een stempel heeft gedrukt op het aardrijkskunde-onderwijs in ons land. En in zekere zin is Schuilings indrukwekkende erfenis – die ook een waaier van publicaties, atlanten en leerboeken heeft opgeleverd - ook in onze tijd weer actueel. In de historische geografie en het landschapsonderzoek is wederom een duidelijke trend waarneembaar naar een integrale aanpak waar zowel cultuurhistorische als aardkundige en ecologische vakgebieden samen optrekken. Voor Schuiling was die gecombineerde aanpak altijd vanzelfsprekend hoewel hij tot op het laatst van zijn werkzame leven koppig bleef vasthouden aan het primaat van de bodem. Dat neemt niet weg dat we ook in onze tijd nog veel kunnen opsteken van onze ‘stoere’ nestor van de Nederlandse aardrijkskunde.

In dit congres, georganiseerd door de Historische Vereniging van Annen en de hogeschool Van Hall Larenstein te Leeuwarden, vormt de erfenis van Schuiling de inspirerende rode draad voor de opzet. Op een eigentijdse wijze willen we laten zien hoe landinrichting en natuurontwikkeling is gebaat bij een nauwe samenwerking van de geografische en cultuurhistorische wetenschappen. De Landschapsbiografie van de Drentsche Aa is daarvan een mooi voorbeeld. De nieuwe technische hulpmiddelen zijn veelbelovend om die samenwerking meer ‘reliëf’ te geven. Bovendien kunnen zij worden ingezet voor een meer toegepaste vorm van het aardrijkskundeonderwijs.

Inhoudelijke thema's

De vraagstelling van dit congres is geïnspireerd op het werk van de aardrijkskundige Roelof Schuiling. Een gevleugelde uitspraak van Schuiling is: *'De aard van den bodem is de diepst liggende oorzaak van het verschillend voorkomen der afzonderlijke landschappen van ons vaderland'*. Onze huidige omgang met het landschap laat precies het tegenovergestelde zien. Bodems worden afgegraven om de natuurontwikkeling te stimuleren, kunstmeanders worden gegraven om het geologische proces van erosie en sedimentatie weer op gang te zetten. Maar hoe succesvol zijn deze door de mens opgeroepen natuurkrachten en in hoeverre is de wensecologie maakbaar?

Schuiling wordt beschouwd als één van de belangrijkste grondleggers van het 'aanschouwende' aardrijkskunde onderwijs. Met schoolplaten van landschappen, handleidingen, wandkaarten en schoolatlassen zocht hij aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen en prikkelde hun fantasie. Wij zijn nu beland in het digitale tijdperk waarin de landschappelijke verbeelding ongekende mogelijkheden heeft gekregen. In het tweede deel van het ochtendprogramma wordt ingegaan op de praktische toepassing van de nieuwste geografische technieken. Een interessant instrument hiervoor is een mactable, die onder meer behulpzaam kan zijn bij het afwegen en inzichtelijk maken van de belangen van diverse partijen op het gebied van landinrichting, ruimtelijke planning. Vervolgens wordt een presentatie gegeven over de mogelijkheden van moderne technieken op het gebied van waarnemingen uit de lucht om de geografie in beeld te brengen. Er zal worden duidelijk gemaakt met praktische voorbeelden hoe we gebruik kunnen maken van algemeen beschikbare ruimtelijke data. Hoe kunnen we deze technieken optimaal gebruiken bij kennisoverdracht, onderzoek? Een geograaf moet volgens Schuiling het veld in. Alleen zo kan hij een compleet beeld krijgen van de wisselwerking tussen mens en landschap door zelf te leren waarnemen en te interpreteren. De *dorst naar aanschouwelijkheid* is volgens hem het kenmerk van de ware geograaf: *Alleen wie enige paren schoenen versleten heeft in het veld, kan goed aardrijkskunde studeren in de studeerkamer*. In feite waren zijn excursies studiereizen waar observerende uitleg en discussies voorop stonden. In navolging van Schuiling bestaat het middagprogramma uit excursies naar verschillende gebieden in de omgeving van Annen. Bij deze excursies zullen thema's van het ochtendprogramma in het veld worden gedemonstreerd. Ook wordt tijdens het veldbezoek duidelijk gemaakt welke informatie we via het internet over een gebied kunnen verzamelen. Denk hierbij aan Google Earth, AHN, DINOloket.nl, topotijdreis en geoportalen.

Voor wie is deze dag interessant?

Een belangrijke doelgroep voor dit congres zijn aardrijkskundeleraren. Er worden veel onderwerpen behandeld, die als inspiratiebron kunnen dienen om bij het aardrijkskunde-onderwijs te gebruiken. Het gaat daarbij om: landschapsecologie, cultuurhistorie, aardkundige waarden en natuurontwikkeling, gebruik van GIS, toepassing van 21-eeuwse geografische waarnemingstechnieken, drones. Deze thema's zijn zeker ook interessant voor natuurontwikkelaars, terreinbeheerders, IVN/natuurgidsen.

Dagprogramma

- 09.15** Ontvangst, registratie en koffie
- 09.45** Opening congres
- 09.50** Roelof Schuiling: zijn werk en betekenis voor de historische geografie; door Theo Spek, Kenniscentrum Landschap, RUG.
- 10.25** De plaats van aardkundige processen bij natuurontwikkeling; door Erik Meijles, Kenniscentrum Landschap, RUG.
- 11.00** Koffie
- 11.30** Mactable als instrument voor belangenafweging bij ruimtelijke planning; door Ignas Dümmer, Van Hall Larenstein.
- 12.00** Het gebruik van nieuwe geografische observatietechnieken (zoals drone, Apps): Een aantal korte presentaties van ontwikkelingen en gebruik in het onderwijs, Van Hall Larenstein.
- 12.30** Lunch
- 13.30** Excursies. Bij inschrijving kan de voorkeur voor een excursiedoel worden ingevuld. Er kan worden gekozen uit:
 - Gastersche duinen, parel van het Nationaal Landschap De Drentsche Aa
 - Overgang Ballooërveld-Drentsche Aa; zelf kennismaken met de bodem
 - 'Duunsche landen' en project hermeandering Hunze; bij goed weer deels per kano
 - Zuidesch Annen, Hondsrug en droogdalen, een cultuurhistorische en geologische wandeling.
- 16.00** Terugkoppeling en Afsluiting met borrel en hapjes.

Wie was Roelof Schuiling?

Roelof Schuiling is op 27 mei 1854 in het Drentse dorp Annen geboren en is één van de belangrijkste grondleggers van het schoolvak aardrijkskunde in Nederland. Schuiling was van 1879-1924 werkzaam als leraar aardrijkskunde aan de Rijkskweekschool in Deventer en later aan de HBS/Gymnasium in dezelfde stad. Op 21 juni 1936 overleed Schuiling in zijn woonplaats Deventer. De Historische Vereniging van Annen en Van Hall Larenstein (opleiding Management van de Leefomgeving) te Leeuwarden organiseren dit congres om de persoon Schuiling te eren voor zijn belangrijke bijdrage aan het vak aardrijkskunde en om meer bekendheid te geven aan het feit dat deze bekende geograaf in Annen is geboren.

Albert Booij tentoonstelling

In het paviljoen Breeland wordt op de congres dag een tentoonstelling van lakfilms van bodemprofielen en over de totstandkoming van bodemkaarten gehouden. Deze profielen zijn gemaakt door Albert Booij, die als bodemonderzoeker lange tijd heeft gewerkt in de drie noordelijke provincies.

Kosten

De deelnamekosten aan het Schuilingcongres bedragen € 30,- p.p.

Inschrijving

Uw inschrijving dient 2 weken voor de uitvoering binnen te zijn, ofwel uiterlijk op 27 april 2016. Er kunnen maximaal 80 personen deelnemen.

Wilt u zich aanmelden, [klik dan hier](#) voor het digitale aanmeldingsformulier.

Na aanmelding ontvangt u een bevestiging van deelname en de informatie om uw betaling te regelen.

Inlichtingen

Meer informatie betreffende het Schuilingcongres kunt u inwinnen bij Roelof Eleveld via 06 22107382 of email: roelof.eleveld@planet.nl

Van Hall Larenstein

Hogeschool Van Hall Larenstein biedt studies waarbij studenten aan de slag gaan met de belangrijke, zinnige vraagstukken van deze wereld. Innovatie en samenwerking vormen daarbij de rode draad. Bij Van Hall Larenstein werken studenten uit de hele wereld samen met partners uit het bedrijfsleven aan deze uitdagingen. Al tijdens de studie helpen studenten het vakgebied verder. Zij kijken uit op een boeiende carrière in een vakgebied dat er echt toe doet.

Van Hall Larenstein verzorgt diverse Bachelor- en (professional) Master-opleidingen, Associate degrees, cursussen en verricht toegepast onderzoek vanuit onderwijslocaties in Leeuwarden en Velp. Ga voor meer informatie naar www.hvhl.nl.

Locatie

Het Schuilingcongres wordt gehouden op de locatie:

Paviljoen Breeland Recreatie | De Bulten 4 | 9468 TD Annen

Route

Als u via het dorp Annen naar Breeland rijdt, geeft de routebegeleiding aan het begin van De Bulten aan dat uw eindbestemming is bereikt. Dit is onjuist, want vanaf die plek is het nog 1 km doorrijden. Aan de rechterkant bevindt zich paviljoen Breeland.

Achter Breeland Recreatie is een grote parkeerplaats.

De GPS-coördinaten zijn 53.055376, 6.758550.

Het dorp Annen is per openbaar vervoer bereikbaar vanaf Groningen (via buslijn 5), en vanaf Assen. In beide gevallen moet u uitstappen bij halte de Rotonde. Van daar wordt u met een pendelbus naar de locatie gebracht.

